

SEANCES DU JEUDI 18 DECEMBRE 1980
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 18 DECEMBER 1980ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OGHTENDVERGADERING

SOMMAIRE :

CONGES :

Page 488.

PROJETS DE LOI (Discussion) :

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi ajustant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1980.

Discussion générale. — *Orateurs* : M. Vanderpoorten, Lagae, rapporteur, Pedé, Lepaffe, Van den Eynden, Basecq, Van der Elst, p. 488.

INHOUDSOPGAVE :

VERLOF :

Bladzijde 488.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking) :

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1980.

Algemene bespreking. — *Sprekers* : de heren Vanderpoorten, Lagae, rapporteur, Pedé, Lepaffe, Van den Eynden, Basecq, Van der Elst, blz. 488.PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Mesotten, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Mesotten, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 05 m.

De vergadering wordt geopend te 10 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

MM. Payfa, malade; Peeters, à l'étranger jusqu'au 23 décembre, demandent un congé.

Vragen verlof : de heren Payfa, wegens gezondheidsredenen; Peeters, in het buitenland tot en met 23 december.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Boey, Goossens et Verbist, empêchés; Delmotte, en mission à l'étranger; Cuvelier, en raison d'obligations professionnelles, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering : de heren Boey, Goossens en Verbist, belet; Delmotte, met opdracht in het buitenland; Cuvelier, wegens beroepsverplichtingen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting.

Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget de la Dette publique.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Vanderpoorten.

De heer Vanderpoorten. — Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe dat ik even een opmerking maak. Er zijn de jongste dagen in de Senaat een paar ongebruikelijke dingen gebeurd, die niet noodzakelijkerwijze slecht zijn. Ik meen echter dat wij het ongebruikelijke niet op de spits mogen drijven derwijze dat wij ons reglement miskennen.

Er staat in het reglement dat het verslag twee dagen vóór de bespreking in het bezit moet zijn van de leden. Volgens de interpretatie is dat daags vóór de vooravond, dit wil zeggen de tweede dag vóór de bespreking. Dus diende het verslag van de geachte heer Lagae uiterlijk in ons bezit te zijn vorige dinsdag, *quod non*. Ik heb mijn enveloppe bewaard en heb hem hier bij mij. Hij werd in het postkantoor afgestempeld op 17 december, dus gisteren pas, om 6 uur 's morgens.

De heer Lagae. — Bij mij is het niet zo.

De heer Vanderpoorten. — Wanneer mijn enveloppe nog werd gemanipuleerd door een aangestelde van de diensten van de Posterijen woensdagmorgen te zes uur, kon hij zeker niet in mijn bezit zijn op dinsdag. Ik ontving hem woensdagmorgen om 9 uur en, zoals ik al zei, moeten de leden het verslag ontvangen twee dagen vóór de bespreking.

De Voorzitter. — De rapporten werden per dienstwagen dinsdagmorgen om 11 uur in het centraal postkantoor van Brussel bezorgd, met de bedoeling dat zij per spoedbestelling dinsdagmorgen door de diensten van de Posterijen zouden worden verstuurd, zodat iedereen dinsdagavond in het bezit zou zijn van het verslag. Ik geloof dus dat men de Senaat moeilijk de schuld kan geven van het in gebreke blijven van de Posterijen.

De heer Vanderpoorten. — Dat heb ik allemaal niet gezegd! Ik heb alleen verwezen naar wat er in het reglement staat. Hoe het

verslag in het bezit komt van de leden, is mij om het even. Men kan mij er niet van betichten iets te zeggen dat niet in het reglement staat. Men kan ook niet beweren dat ik iets zou zeggen dat niet waar is, wanneer ik de bewijzen van wat ik zeg hier vóór mij heb. Een poststempel liegt niet!

Normaal kan deze bespreking thans niet plaatshebben. Dus zouden wij, maar dat zou mij in gewetensnood brengen, de vergadering moeten verdagen. Ik zal dat niet vragen.

Ik wens er alleen de aandacht op te vestigen dat het ongebruikelijke niet gebruikelijk mag worden en dat er geen precedent mag worden geschapen. De Rijksmiddelenbegroting is nog belangrijker dan gelijk welk ander ontwerp of voorstel.

De Voorzitter. — Technisch gesproken kan de Senaat geen enkel verwijt worden toegestuurd.

De heer Vanderpoorten. — Ik ben hier niet om verwijten te maken maar om in alle bescheidenheid en ootmoed vaststellingen te doen.

Mevr. Nauwelaerts-Thues. — De post moet de spoedbestellingen uitvoeren.

De heer Vanderpoorten. — Bovendien, Mijnheer de Voorzitter, zijn er leden die niet tijdig de Senaat hebben kunnen bereiken ingevolge omstandigheden die evenmin aan de Senaat te wijten zijn, voornamelijk de leden die zich omwille van energiebesparingen en andere omstandigheden per trein verplaatsen. Wij moeten hulde brengen aan deze spaarzaamheid en aan de manier waarop zij gevolg geven aan de oproep van de minister van Economische Zaken die te lezen is op vele grote publiciteitsborden in heel het land. Zij konden hier niet zijn omdat de treinen deze ochtend niet reden.

Als de bijna enige vertegenwoordiger van mijn fractie hier aanwezig, vraag ik u de andere leden, treinreizigers, te verontschuldigen. Ik heb de inspanning gedaan mij per wagen te verplaatsen en ben hier dus op bijna miraculeuze wijze toch aanwezig.

De Voorzitter. — Wij zullen bij de postdiensten nog... aandringen op een normaal functioneren.

De heer Vanderpoorten. — Dank u, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Het woord is aan de rapporteur.

De heer Lagae, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, mag ik allereerst mijn dank uitspreken aan al degenen die een bijzondere inspanning hebben geleverd om uw commissie voor de Financiën toe te laten mijns inziens tijdig dit verslag uit te brengen? Ik acht dit des te meer nodig omdat de omstandigheden waarin moest worden gewerkt bijzonder moeilijk waren en omdat het verslag hierdoor niet met de gebruikelijke zorg kon worden afgewerkt zodat deze inspanningen niet met het gewenste succes beloond werden.

Ik meen in deze inleiding twee zaken te moeten behandelen : een overzicht van de voornaamste door uw commissie aangeraakte materies en een stellingname mede namens mijn vrienden collega's.

De begrotingscijfers zijn thans in ruime kringen bekend zodat ik hierbij niet lang moet stilstaan. De jongste tijd werden de begrotingsproblemen meer en meer behandeld buiten de Rijksmiddelenbegroting en daardoor minder binnen dit debat. De cijfers maken overigens naar zeggen van de minister van Financiën niet veel indruk meer, hoe onrustwekkend ze ook zijn.

Voor 1981 verwacht het Rijk een totaal van lopende ontvangsten van 1 054,660 miljard waarvan 1 015,64 miljard fiscale ontvangsten en 39 miljard niet-fiscale ontvangsten (benevens 14,4 miljard frank successierechten bij de kapitaalontvangsten).

Dit laat een tekort op de lopende verrichtingen van 140,3 miljard.

Dit tekort, samen met het saldo van de kapitaalverrichtingen en de aflossingen, geeft een bruto te financieren saldo van 387 miljard frank, maar in feite van 443 tot 450 miljard frank (zoals blijkt uit de cijfers van de minister van Begroting op bladzijde 22 van ons verslag).

De samenstelling van de fiscale ontvangsten leert ons dat voor de directe belastingen 637,8 miljard geraamd wordt; voor de accijnzen 75,3 miljard of minder dan in 1980, voor de BTW, zegel enzovoort, 273,7 miljard, andere registratieontvangsten 28,7 miljard of totaal 1 015,6 miljard waarvan de directe belastingen opnieuw een stijgend procent innemen, vooral als men er de successierechten bijvoegt. Van 46 pct. in 1970 zijn wij aldus opgeklimmen tot 64 pct. in 1981, de decumulatie en de splitsing ten spijt.

Niettemin staande herhaalde besparingen stijgen de uitgaven met 7,6 pct. tegenover de aangepaste begroting 1980 en met 8,2 pct. tegenover de oorspronkelijke begroting; deze beschouwingen hebben evenwel niet veel betekenis gelet op de talrijke onzekerheden in de cijfers vroeger zoals nu. Wil men op deze 7,6 pct. blijven zoals de Hoge Raad voor de Financiën het voorstelt, dan zal scherp moeten worden toegezien want de rijksschuld stijgt in elk geval met 13,9 pct., de Pensioenen met 10,6 pct., Buitenlandse Handel met 13,4 pct., Sociale Voorzorg met 12 pct. en Nationale Opvoeding stijgt eveneens met nagenoeg evenveel.

Uw commissie is over een reeks zaken vrij eensgezind en onder meer over de grote onzekerheid die weegt op de schatting en de evolutie van de geraamde cijfers; er is de onzekerheid over de evolutie van de economische factoren zoals de prijzen van de petroleumproducten (dit wegens de prijzen door de Opec-landen gesteld en door de bewegingen van de dollar), de rentevoeten (is de *prime rate* sinds de bespreking in de commissie niet opnieuw met één punt gestegen!), de internationale spanning binnen en buiten Europa, de conjunctuur die in 1979 nog een zeer eigenaardig verloop kende, en de werkloosheid waarvan wij inmiddels weer de stijging hebben vastgesteld en waarvan de regering ons zeer duidelijk zegt dat ze niet zal afnemen, tenzij er een expansie zou zijn van het bruto nationaal produkt van 4 pct. en dit gedurende verscheidene jaren, en tenzij de reglementering inzake werkloosheidsvergoedingen zou worden gewijzigd. Ik verwijs hierbij naar bladzijde 35 van het verslag.

Er is echter ook de onzekerheid nopens de juistheid van de ramingen van ontvangsten en uitgaven. Werd er voldoende rekening gehouden met de gevolgen van de inkomensmatiging, de verhoging van de sociale bijdragen, de resultaten van de saneringen in de sociale sector, de wijzigingen in de evolutie van het indexcijfer, de evolutie van de kredieten aan de bedrijven in moeilijke tijden?

Er is bovendien de onzekerheid nopens de wijze waarop de regering de ontbrekende middelen zal vinden, in het binnenland, in het buitenland, langs de geldcreatie of langs de aanpassing van bijdragen en retributies?

En tenslotte is er de onzekerheid nopens de maatregelen die de regering zal nemen. Want iedereen, ook de regering, erkent dat de cijfers ernstige wijzigingen zullen ondergaan; de regering kondigt een diepgaande budgetcontrole aan die reeds in januari 1981 een aanvang zal nemen en die zal leiden tot saneringsmaatregelen die evenwel in het onzekere blijven. Vandaar dat bepaalde leden zich afvroegen of onze discussie eigenlijk niet te vroeg komt, of zij niet beter zou plaatshebben na de controle en op grond van de nieuwe voorstellen welke de regering dan zal doen en welke thans met bezorgdheid worden afgewacht.

Te noteren valt evenwel dat deze toestand niet nieuw is, vermits, bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting voor 1977, de toenmalige minister van Financiën heeft aangekondigd dat de begroting voorbereid was, en dat na de budgetcontrole de cijfers zouden worden aangepast wat dan ook gebeurd is en geleid heeft tot de Egmontvoorstellen. De Senaat heeft, zoals nu, voor deze toestand begrip opgebracht, doch de voorstellen van het voorjaar 1977 zijn spijtig genoeg voor een deel in de mist opgegaan.

De heer Vanderpoorten. — Door wiens schuld zijn de voorstellen van 1977 in de mist opgegaan?

De heer Lagae. — Indien men was doorgegaan op de weg van de sanering, dan had men nu wellicht verder gestaan.

Dit wijst er meteen op dat er in uw commissie over de fracties heen in feite een grote eensgezindheid bestaat over de noodzaak om in te grijpen, ten einde te beletten dat de budgettaire toestand uit de hand loopt, eensgezindheid over de noodzaak om tot besparingen over te gaan, ook in de sector van de sociale zekerheid, maar niet alleen in de sector van de sociale zekerheid en geen lineaire besparingen van het type 2,2 pct. (hoewel deze niet zonder nut zijn op bepaalde ogenblikken) of van het type van het inleveren van 1 miljard frank door een bepaalde groep van instellingen (een soort omslagbelasting of brand-schatting).

De regering — en de commissie ging hiermede akkoord — ziet meer heil in het correct evalueren van de uitgaven in het licht van de actualiteit en met het oog op het te bereiken doel. Te veel uitgaven werden al te lang niet meer onderzocht intrinsiek op hun functionele waarde en efficaciteit. Bepaalde leden hebben overigens bekende voorbeelden gegeven van zwak beheer van de overheidsgelden, gebrek aan coördinatie en arbitrage; het is spijtig dat de regering geen onderzoek laat doen in de diepte post per post en volgens de PPBS-methode, desnoods door onafhankelijke experts, zoals men in elke goed geleide onderneming van enige omvang doet, zoals het Parlement dit overigens eist van de private ondernemingen, niet alleen banken of kredietinstellingen, maar nagenoeg van alle bedrijven van enige omvang.

Welke eigenlijke controle bestaat er op de ernst en de opportuniteit van de uitgaven in een reeks instellingen, zoals de Staat, de provincies, de gemeenten, de OCMW, de parastatale instellingen enzovoort? Maar dan komt men onvermijdelijk tot de keuze van de posten die kunnen of moeten geschrapt worden, niet omdat ze door niemand gesteund worden, maar omdat zij nu, in deze omstandigheden, kunnen wachten zonder grote schade aan iemand te veroorzaken, maar met een heilzaam effect voor het openbaar belang.

Welke besparingen? Welke nieuwe middelen?

Tot deze discussie in de diepte komt men, spijtig genoeg, niet in het Parlement. Daarbuiten echter des te meer, doch zonder eensgezindheid te bereiken zoals gebleken is op de Nationale Arbeidsconferentie.

Tegen het betoog van de beide ministers inzake loonmatiging is geen bezwaar gerezen. De cijfers door de minister van de Begroting aangehaald inzake loonstijging tussen 1978 en 1980 zijn overigens zeer duidelijk uit zichzelf.

In België stegen de lonen in reële koopkracht, dus naast en boven de index, met 4,7 pct.; in Frankrijk was dit 2,2 pct.; in Nederland 2,1 pct. en in de DBR 2,7 pct. Vertrekt men van 1975, dan is de opmerkelijke stijging nog groter. Men moet hulde brengen aan de ondernemingsgemeenschap die dit heeft kunnen tot stand brengen in moeilijke tijden, maar het is ook duidelijk een zeer gevaarlijke toestand.

Zal men met loonmatiging enerzijds, met besparingen anderzijds, hetzij binnen de sociale zekerheid, hetzij daarbuiten, een deflatoire politiek voeren? De regering spreekt dit duidelijk tegen, en ook dit stemde, mijns inziens, overeen met de zienswijze van de commissie, gelet op het inflatoir effect van de netto te financieren saldi, de leningen in het buitenland, de geldcreatie en het omvangrijk beroep op de Nationale Bank direct en indirect.

En hiermede komen wij tot het belangrijk hoofdstuk over de schuld van de overheid in brede zin. Uit de ganse bespreking kan men volgende conclusies halen:

1. De schuld van de overheid, binnen of buiten budget, binnenlands en buitenlands, Staat en ondergeschikte besturen, parastatalen en sociale zekerheid, wordt reusachtig groot: 3 500 miljard, of even veel als het BNP van een gans jaar. De evolutie is belangrijk, namelijk van 1 875 miljard in 1975 tot bijna het dubbele in 1980 en meer dan het dubbele op 1 juli 1981. De opgang is door niets te stuiten.

2. De last van deze schuld gaat met sprongen omhoog wegens de tekorten in de overheidsfinanciën en wegens de zware interestvoeten die nog stijgen en die meer en meer de vroegere veel goedkopere leningen vervangen.

3. Deze schuld wordt meer en meer een buitenlandse schuld (met de gevaren hieraan verbonden), een kortlopende schuld en een financiering door geldschepping. De binnenlandse markt geeft steeds minder middelen aan de overheid.

4. De aangroei van de schuldenlast overtreft binnen afzienbare tijd de aangroei van de bijkomende belastingopbrengst. Dan blijft voor de andere departementen alleen nog over van stilaan te verminderen met 6 à 7 pct. per jaar, wat steeds moeilijker wordt na al de verminderingen die reeds werden toegepast.

5. De aangroei van onze schuld weegt onvermijdelijk op ons krediet in het buitenland, geeft monetaire spanningen en vooral: de aangroei van de behoeften van de Staat draagt bij om de interestvoeten hoog te houden en aldus de ondernemingen te helpen verstikken. En spijts deze belangrijke geldinspuitingen stijgt de werkloosheid, stijgt de rentevoet, en ziet men toch nog meer kapitalen ons land verlaten dan er kapitalen naar België komen, spijts ons, volgens sommigen, te goed bewaakt bankgeheim.

Men begrijpt dat er een zeker ongenoegen ontstaat bij de jeugd, als deze vaststelt hoe weinig er wordt gedaan om de opstapeling van de schuld af te remmen, om de faillissementen en sluitingen te voorkomen, om nieuwe bedrijven op te bouwen of uit te breiden, kortom om een dynamisch zakenleven te ontwikkelen. Van een budgettaire crisis gaat men over naar een duidelijke financieringscrisis. En tegenover deze omvangrijke schuld staan steeds minder en minder reële investeringen of welke de naam investering verdienen.

Voor begin 1981 kondigt de regering ons budgettaire maatregelen aan. Men is geneigd te vragen waarom deze niet vroeger konden of mochten komen. Had men vroeger ingegrepen, dan had men met veel minder inspanning veel meer bereikt.

Mag ik hier even de aandacht vragen voor het probleem van de familiale dimensie van de belastingen, van de sociale tekeningen, en van het principe van de draagkracht in het algemeen?

De decumulatie, aldus de regering, blijft in haar principe behouden en wordt geleidelijk opgeschoven naar hogere inkomsten, namelijk 1980 (dienstjaar 1981), 750 000 frank, om te eindigen op 1 500 000

frank. De splitsing zal dezelfde middelen toegewezen krijgen, maar met deze belangrijke verbetering dat niet 20 pct. maar 27 pct. toegewezen wordt aan de echtgenote die geen eigen inkomsten heeft, wat ons veel dichter bij de billijkheid brengt en waarvoor ik de minister hulde wens te brengen.

Ook in de sociale toekenningen maakt men vooruitgang inzake aanpassing aan de draagkracht. Het is geen afbreuk doen aan het verzekeringskarakter van de sociale zekerheid als men bij het toekennen van de prestaties rekening houdt met de gezinstoestand of met de andere inkomsten. Wanneer men een beroep doet op de solidariteit mag er toch wel een prioriteit in acht worden genomen, vooral als de middelen geheel ontbreken.

In de taxatie van de vervangingsinkomens komt er een wijziging, maar zonder dat men de draagkracht werkelijk als basis neemt. Indien men meent dat sommige voordelen netto werden toegekend, dat men ze dan liever opvoert tot het bruto en gelijkstelt met de andere vervangingsinkomens die wel en volledig belast worden. De draagkracht moet als basis behouden blijven evenals de gelijkheid van de burgers tegenover de belasting.

Om dit overzicht te beëindigen kan ik wellicht wijzen op de niet-behandelde thema's welke nochtans zeer actueel zijn zoals het behoud van de roerende voorheffing en de strijd tegen de fiscale fraude, waarop wij verder terugkomen, en de vergelijking met de ons omringende landen welke nochtans zeer leerzaam kan zijn, enerzijds, en tot gecoördineerd optreden kan leiden, anderzijds. Ons land is, helaas! in een zwakkere positie dan de ons omringende landen en heeft tot nu toe minder gedaan en ik aanvaard dat hiervoor verzachtende omstandigheden zijn.

Aldus kan ik het tweede deel aansnijden, namelijk enkele stellingen namen tegenover deze toestand :

1. Het belang van de algemene besparing van de energie, ten einde onze invoer te verminderen, onze kostprijzen te drukken en onze externe balansen te verbeteren. De regering kondigt maatregelen aan. Het ware goed deze te bespoedigen en uit te breiden. De aantrekbaarheid van de uitgaven voor isolatie zal geld kosten aan de fiscus maar zal, wellicht juist daarom, efficiënt zijn.

2. Het belang van de matiging van de inkomsten wat in de bespreking sterk tot uiting is gekomen, wat door niemand werd betwist, doch niet alleen de invoer moet afremmen, maar de competitiviteit moet herstellen en de inflatie tegengaan. Er zijn meer dan voldoende vraagstimulerende middelen aanwezig in onze economie.

3. Welke alternatieven worden voor de huidige situatie naar voor gebracht? Zeer weinig.

De instrumenten welke naar voor gebracht werden op de Nationale Arbeidsconferentie zouden de beschikbare fiscale middelen met 16 miljard frank verminderen (minder ontvangsten en meer uitgaven), zodat hier zeker in het beste geval zal moeten worden gesproken van een politiek van kleine stapjes waarbij het gevaar bestaat meer achteruit dan vooruit te gaan gelet op de evolutie van :

- De werkloosheid;
- De inflatie;
- De schuldenlast;
- De slechte ontwikkeling in de sociale zekerheid;
- De last van de herstructureringsplannen in de textiel- en staalnijverheid;
- De last van de grote en weinig produktieve openbare werken.

Met andere woorden, er zal wel meer moeten worden gedaan en de regering weet het en wij weten het allemaal en het zal vooral moeten gebeuren langs de zuivering van de uitgaven.

Staande voor niet-populaire maatregelen is men hier en daar geneigd — en de regering geeft enigszins het voorbeeld — zijn toevlucht te nemen tot een aantrekkelijk alternatief, namelijk de strijd tegen de fiscale fraude. Als wij alle opbrengsten optellen welke hieruit reeds verwacht en behaald werden, dan komen wij tot belangrijke bedragen; het is niet realistisch nog veel meer te verwachten. Deze strijd moet zeker worden gevoerd om redenen van elementair fatsoen en het is niet slecht nog meer een beroep te doen op de strafrechtbank om te bekomen dat de ontduiking een ontrendend karakter krijgt en geen sport wordt. Maar laat ons niet vergeten dat de cijfers in verband met de fiscale fraude niet bewezen zijn. Bovendien het alternatief voor niet-aangegeven inkomsten is niet dat de inkomsten aangegeven worden en belast! Neen : het alternatief is dat de inkomsten verdwijnen. De moraal vindt er baat bij dat de fiscale fraude op deze wijze wordt bestreden. Maar de Schatkist heeft er niet evenveel baat bij. Bij de producenten van witloof bijvoorbeeld wordt een strenge fiscale controle uitgeoefend. Er wordt nagegaan of ze de sociale wetgeving naleven en tevens of het individuele register wordt bijgehouden. Het gevolg is

niet dat de belastingontvangsten verhogen maar wel dat de teelt van witloof vermindert. Dat wil niet zeggen dat men de fiscale en de sociaalrechtelijke verplichtingen niet ernstig moet opnemen. Ik wil alleen bewijzen dat het verkeerd is te denken dat daar een schat van onuitputtelijke fiscale middelen ligt.

Hetzelfde geldt voor de strijd tegen het sluiwerk. Er moet worden opgetreden tegen het sluiwerk. Maar het alternatief voor zwart werk is niet dat het werk dan allemaal officieel gebeurt, het alternatief is dat het werk niet wordt uitgevoerd.

Een inventaris van de fortuinen met het doel een vermogenbelasting in te voeren of een bijkomende belasting op de hogere inkomensklasse schijnt voor sommigen aantrekkelijk. Behalve voor de onroerende goederen is het vrij moeilijk een inventaris op te maken. Ik herinner mij niet een voorstel in die zin te hebben gezien en de moeilijkheden met de roerende voorheffing leren ons hoe moeilijk het is het roerend bezit na te gaan. Voor de onroerende goederen bezit de registratie alle gegevens en de inkomsten uit onroerende goederen worden reeds ruim zwaarder belast in België dan in de ons omringende landen.

Inzake het zwaarder belasten van de hogere inkomsten, moet ik bepaalde illusies wegnemen. Wij zijn reeds zoveel jaren de belasting op de hogere inkomsten aan het verhogen — met ons aller medewerking — dat de opbrengst niet veel meer kan geven, afgezien nog van het ontmoedigend effect. Hiermede wens ik geenszins positie te kiezen voor of tegen bepaalde groepen. Ik wens geen enkel syndicaat te vertegenwoordigen. Ik wijs alleen op een paar nuchtere vaststellingen. Als iemand mij kan overtuigen dat er wel een ernstige belastbare materie overblijft, dan zal de minister van Financiën met veel aandacht luisteren. Inmiddels kan er toch worden gewezen op het feit dat de economie niet geholpen is met kaders die niet worden beloofd voor hun werk. Ik geef een kleine opsomming. Sinds vele jaren worden de belastingschalen voor de hogere inkomens niet meer geïndexeerd. Personen die hogere inkomens genieten hebben geen enkel vooruitzicht op decumulatie of *splitting*. Zij ondergaan de verhoging van de sociale bijdragen. Hun pensioenen worden terech — en met ieders medewerking — afgetopt. Hun belastingtarieven — en ik heb bij andere gelegenheden voor u de berekening gemaakt — gaan naar 100 pct., hoewel gedurende jaren vaststond dat ze nooit boven de 50 % zouden gaan.

Elk afzonderlijk hebben wij deze maatregelen gewild, maar als men ze samen ziet, dan lijkt het toch niet nodig ze nog veel zwaarder te maken. Door al deze maatregelen zijn wij gekomen tot een uitzonderlijke stijging van de directe belastingen. Van 46 pct. in 1970 tot 64 pct. op dit ogenblik. In elk geval — en dat wenste ik te bewijzen — zie ik niet in dat in deze richting een belangrijke bron van inkomsten zit. Overigens is het maatschappelijk gezien misschien eenvoudiger en eerderlijker het verschil van inkomsten af te schaffen dan het eerst in te voeren om het nadien weer af te nemen met een schuldcomplex er bovenop.

De verliezen in de sector van de inkomsten uit gespaarde (dus reeds belaste middelen) en belegde middelen, stemmen niet tot afgunst.

Tenslotte wil ik nog wijzen op de kapitaalvlucht. Mag ik in dit verband verwijzen naar het verslag van de heer Verhaegen in de Kamer van volksvertegenwoordigers? In dat verslag werd de kapitaalvlucht zeer uitvoerig behandeld, maar ook in zeer ernstige mate gerelativeerd.

Wat is het alternatief? In de eerste plaats is er een sterke en gebundelde inspanning nodig om het bedrijfsleven zijn dynamisme terug te geven. Wij beschikken over weinig middelen om de personen te helpen die het kunnen en willen doen en vooral het in ons land bereid zijn te doen. Nochtans moet het van die kant vooral komen. Vervolgens is een vastberaden samenwerking nodig met onze partners uit de EEG, zoals het verdrag van Rome dat overigens bepaalt. Maar dat wil ook zeggen dat een ieder de discipline moet opbrengen om de beslissingen correct uit te voeren.

Vervolgens moeten er besparingen komen op alles wat niet prioritair is. Zeer vele uitgaven zijn gewettigd en verdedigbaar.

Dit geldt echter niet voor alle uitgaven, want heel wat uitgaven zijn niet door het Parlement gewild maar worden toch gedaan op grond van lakse interpretaties van genomen beslissingen. Men durft er niet aan te raken omdat ze als verworven rechten worden beschouwd.

Sommige uitgaven zijn niet verdedigbaar als men ze afweegt op de schaal van de prioriteiten, als men te kiezen heeft tussen een beperkte verarming — en die is er in ons land — en het volledig verlies. Denken wij maar aan onze vroeger bloeiende industrieën.

Dat deze offers rechtvaardig moeten worden verdeeld volgens de draagkracht en niet volgens de weerstand of volgens theoretische bespiegelingen is duidelijk.

Een reeks mechanismen zullen moeten worden herzien omdat ze duidelijk de uitgaven in de hand werken zoals bijvoorbeeld de wijze

waarop de overheid sommige sectoren subsidieert. Een vast bedrag in absolute cijfers verdient budgettaire altijd de voorkeur, boven subsidies uitgedrukt in procenten van de gedane uitgaven, wat aanspoort tot uitgaven.

Men zal ook moeten afstappen van de gewoonte om voor alle rekorten nieuwe inkomsten te zoeken liever dan de oplossing te vinden binnen de bestaande middelen zoals hier reeds zo dikwijls werd betoogd.

Er blijft ons alleen de regering de moed en de verbeelding toe te wensen om stap voor stap en zelfs vrij snel de oplossingen te vinden. Geen mirakelen — dat vraagt niemand van ons —, maar geleidelijke verbeteringen en saneringen om het vertrouwen te verdienen dat zij heeft bekomen, bepaald met dit doel. Het Parlement en in elk geval onze fractie zal zijn medewerking geven tenminste als deze — meer dan vroeger — wordt gevraagd. *(Applaus op talrijke banken.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pede.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik zal niet handelen over de economische, financiële en sociale aangelegenheden die terug te vinden zijn in deze Rijksmiddelenbegroting. Andere leden van onze fractie zullen deze materies bespreken. Ik zal mij beperken tot de algemene politieke problemen die zich vandaag in ons land voordoen, want ik meen dat het toch nuttig is daar even te blijven bij stilstaan ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting.

Mijnheer de Minister, in de eerste plaats zou ik aan de regering willen zeggen dat onze fractie bijzonder bezorgd is over de situatie waarin wij zijn terechtgekomen. Ik denk niet dat ik overdrijf wanneer ik zeg dat wij getuige zijn van een diepe kloof die ontstaat „tussen enerzijds de verkozen mandatarissen en anderzijds de bevolking. Wij ondervinden immers dat er bij de bevolking een soort wantrouwen gegroeid is ten opzichte van de politiek en dat er onbegrip heerst ten opzichte van wat in de politieke milieus leeft en wat door politici wordt gerealiseerd. De reden daarvan menen wij te moeten terugvinden in de besluiteloosheid die van de regering uitgaat.

Bij herhaling zien wij dat er twijfel ontstaat in de regering over de manier waarop de problemen moeten worden aangepakt. De bespreking van sommige belangrijke problemen wordt gewoon uit de weg gegaan. Bij herhaling worden compromissen afgesloten over essentiële punten, die het gevolg zijn van de innerlijke verdeeldheid van de partijen die thans deel uitmaken van de regering. Ook een gevolg van dat alles is dat onze instellingen zeer slecht functioneren. Ik wil u daarvan, Mijnheer de Minister, enkele voorbeelden geven. In december 1980 hebben wij nog verschillende begrotingen voor het jaar 1980 moeten bespreken en goedkeuren. Vandaag, 18 december 1980, is er naar mijn weten in de Senaat geen enkele begroting voor 1981 ingediend. Natuurlijk zijn er regeringswisselingen geweest. Ons reglement bepaalt echter dat op 1 november de begrotingen moeten worden ingediend. Indien dit niet is gebeurd, dan moet ten laatste op 15 november de reden hiervan worden opgegeven, evenals de datum waarop ze wel zullen worden ingediend. Vandaag weten wij niet wat er gaat gebeuren. Ik heb reeds vroeger de gelegenheid gehad te wijzen op het grote gevaar dat daarin schuilt voor onze instellingen. Bij de verkiezingen van 1978 hebben 900 000 kiezers ofwel blanco gestemd, ofwel nietig. Wanneer men de verhouding neemt ten opzichte van het aantal zetels in de Kamer, dan zouden circa 35 zetels in de Kamers onbezet blijven. Wanneer wij die weg verder blijven bewandelen, dan zullen wij nog meer onze geloofwaardigheid verliezen. Wij dringen er dus bij de regering verder op aan dat er een betere leiding komt, en meer concreet dat de begrotingen op een behoorlijke datum worden ingediend.

Ook vragen wij de regering ons mede te delen wanneer de begrotingen zullen worden ingediend.

Ik wil over deze eigenaardige manier van regeren enkele vragen stellen.

Wat gebeurt er vandaag met het ontwerp betreffende de loonmatiging? Wij moeten onze informatie halen uit de kranten. In het Parlement wordt een mini-ontwerp ingediend. Het is nu in behandeling in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Terzelfder tijd worden er echter afspraken gemaakt, zijn er bijeenkomsten en is er een geheimdoenerij. Daardoor voelen wij zeer goed dat het Parlement opnieuw voor een groot deel erbuiten wordt gehouden en ter zake alweer geen enkele informatie krijgt.

Ik vraag de regering om ter gelegenheid van de bespreking van deze Rijksmiddelenbegroting duidelijke taal te willen spreken en ons precies te zeggen hoe de zaken in mekaar zitten en welke de bedoelingen en de verwachtingen zijn inzake dit ontwerp.

Ik wil het ook even hebben over het communautaire dossier en meer bepaald over de problematiek in verband met Brussel. Ik lees in het regeerakkoord het volgende : « De regering zal alle representatieve

partijen die vertegenwoordigd zijn in het Parlement uitnodigen deel te nemen aan een werkgroep over de Brusselse problematiek. Deze werkgroep zal ter zake een verslag opmaken en voorstellen uitwerken. Op basis van de resultaten van de werkzaamheden van deze werkgroep, zal de regering bij het Parlement de nodige wetsontwerpen indienen. Deze moeten zo snel mogelijk worden aangenomen, en in ieder geval vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 1982. De regering zal hierbij een actieve rol spelen. »

Bij vroegere verklaringen heb ik altijd gehoord dat men het probleem-Brussel zou aanpakken van 1 oktober af. Ik begrijp goed dat door bepaalde moeilijkheden, zoals de crisisperiode, dit alles enigszins is uitgesteld. Wanneer wij echter zien dat in twee gemeenten van de Brusselse agglomeratie al een referendum heeft plaatsgehad dat de pacificatie zeker niet zal verbeteren, en dat nu wordt aangekondigd dat in andere gemeenten hetzelfde initiatief zal worden genomen, dan moet de regering toch zo vlug mogelijk van start gaan met het samenstellen van deze werkgroep om te proberen het probleem-Brussel een oplossing te geven.

Hierover weten wij niets, helemaal niets, en de gemeenteraadsverkiezingen waarover men het heeft hebben plaats over minder dan twee jaar. Het wordt dus hoog tijd dat er iets wordt gedaan. Wanneer de regering verklaart daarbij een actieve rol te willen vervullen, moet zij ter zake ten minste een initiatief nemen.

Nog in verband met onze instellingen en in het licht van de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1982 vraag ik de regering hoe het zit met de lokale besturen.

In 1976 heeft men verkiezingen gehouden in de samengevoegde gemeenten. Daarbij werd het gehele beeld van de lokale entiteiten gewijzigd. De nieuwe gemeenten zijn effectief van start gegaan vanaf 1 januari 1977, soms wat later door moeilijkheden ingevolge de verkiezingen.

Toen had men die gemeenten gevraagd adviezen over grenscorrecties voor midden 1977 uit te brengen. Die termijn werd verlengd tot einde 1977.

Er zijn honderden dossiers binnengekomen en daaraan werd tot nu toe geen enkel gevolg gegeven. Toch hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaats in oktober 1982. Men zou die kwestie van de grenscorrecties toch in orde moeten brengen uiterlijk vóór einde 1981, vóór anders zullen er problemen rijzen bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen.

Er zijn natuurlijk gemakkelijke dossiers, waar de betrokken gemeenteraden eensluidende adviezen hebben gegeven, maar er zijn ook moeilijke dossiers waar de adviezen niet gelijklopend zijn. Wanneer de adviezen eensluidend zijn zou men toch nu reeds zeer gemakkelijk een beslissing kunnen nemen en de lokale besturen niet in het ongewisse laten. Ook dat schijnt men tot nu toe uit het oog te hebben verloren in de regering. Daarom ben ik zo vrij aan te dringen om deze zaak ter hand te nemen.

Ook het buitenlands beleid houdt onze aandacht gaande.

Op 3 december, dus enkele dagen geleden, hebben wij hier de begroting van Buitenlandse Zaken behandeld. Het antwoord van de minister was zeer kort en nietszeggend over twee specifieke aangelegenheden : het opstellen van de raketten en onze betrekkingen met onze vroegere kolonie Zaïre.

Over de opstelling van de raketten zegde de minister van Buitenlandse Zaken dat men zich houdt aan de verklaring van 19 september. Ook wij hebben die verklaring ondertekend en iedereen weet dat zij zeer diplomatisch was om de bestaande moeilijkheden te overbruggen en niet naar buiten te brengen, maar iedereen weet ook waarom het precies gaat.

De vraag die vandaag rijst is of, na de gebeurtenissen die zich hebben afgespeeld in Polen en de reacties die daarop zijn gekomen van de Navo-leiding ten opzichte van de sterkte van het leger in Oost-Europa en de voorbereidingen die werden genomen volgens de informatie waarover wij beschikken, het niet nodig zou zijn dat wij aangaande die raketten een veel duidelijker standpunt innemen. Het gevolg van die besluiteloosheid en twijfel is dat de hele last van die beslissing op de schouders van ons land is gekomen. De anderen hebben in feite beslissingen genomen maar wij waren de laatsten en alles wat de Navo-beslissing betreft werd door de houding van de Belgische regering min of meer geconditioneerd.

Voorts is er ons Zaïre-beleid. Ook hierover bestaat geen klaarheid. De minister van Buitenlandse Zaken heeft een grondig debat beloofd ter gelegenheid van de begroting 1981. Indien mijn informatie juist is, zou de Belgische ontwikkelingshulp aan Zaïre rechtstreeks 20 000 en onrechtstreeks 200 000 arbeidsplaatsen met zich brengen. Onze handelsbalans met onze vroegere kolonie, die nu nog negatief is, zou wanneer men de economie zou kunnen optrekken positief kunnen worden en zou, geleid op het bevolkingsaantal van Zaïre, voor onze bedrijven aantrekkelijke toekomstmogelijkheden bieden.

Ik zou de regering willen vragen of zij er zich van bewust is dat, indien wij niet duidelijk onze stelling bepalen, het mogelijk is dat andere landen de belangen van de Zairese markten wel inzien en dat wij aan hen deze markten zouden kunnen kwijtraken.

Het is toch al zo moeilijk voor onze bedrijfsleiders om ergens voet aan wal te krijgen. Ook op dit vlak zou op politiek niveau meer duidelijkheid moeten zijn. Wanneer men ons een Zaire-debat belooft bij de begroting 1981, vrees ik dat wij hetzelfde zullen meemaken als met het energiedebat dat al drie jaar werd beloofd maar waarvan nog steeds geen sprake is. De regeringsverklaring vermeldt wel meer dan drie kolommen over het energiebeleid maar het debat heeft nog steeds niet plaatsgevonden.

Mijnheer de Minister, de meeste leden van onze fractie en ikzelf zijn bijzonder getroffen door het verslag 1980 van het Vlaams Economisch Verbond, het fameuze Roodboek over staatsinterventie. Wanneer wij dit lezen, vragen wij ons af of ons land niet op een verkeerd spoor zit of wij wel een goede weg volgen voor het oplossen van de moeilijkheden van tewerkstelling en de moeilijkheden in het bedrijfsleven.

Ik lees u een korte paragraaf uit het besluit : « In de praktijk instaureren de overheidsbedrijven concurrentievervalsing door een gemakkelijksheidspolitiek van dumpingprijzen met de quasi-zekerheid dat de overheid zal bijspringen voor de opgelopen verliezen. Concurrentievervalsing is er tevens omdat overheidsorganen geneigd zijn opdrachten prioritair aan overheidsbedrijven toe te spelen. Verder betekent het in-stand-houden van ondernemingen die normaliter door gebrek aan concurrentiekracht waren verdwenen, het kunstmatig creëren van overcapaciteit met gemeenschapsgeld waarvan uiteindelijk de gezonde ondernemingen en de werknemers het slachtoffer zijn. De industriële overheidsbedrijven boeken bijzonder slechte financiële resultaten : eind 1979 was de waarde van de oorspronkelijke 11 miljard overheids-participatie in de industrie nog 4,5 miljard. Rekening houdend met de kostprijs van deze aan de kapitaalmarkt onttrokken gelden, heeft de overheid aan haar industrieel ondernemerschap in 1979 tien miljard verloren. Bovendien zijn nog eens 91 miljard leningen op langere termijn naar deze bedrijven gekanaliseerd. »

En verder : « De overheidsbedrijven zijn er niet in geslaagd de slechte financiële resultaten te compenseren met de klassiek geworden verantwoordelijkheid : het behoud van de tewerkstelling. De bedrijven die in 1974 reeds door de overheid werden gecontroleerd leden, einde 1979, meer dan 30 pct. tewerkstellingsverlies. Het leeuwenaandeel van de industriële bedrijven die in 1977 reeds in overheidsportefeuille waren, had in 1979 een tewerkstellingsverlies. Wat betreft het zogenaamd sociaal rendement, wordt aldus hetzelfde vastgesteld als bij het financieel rendement. Hoe hoger het overheidsaandeel, hoe slechter de score. Waar overheidsbedrijven op zeer korte termijn de illusie van tewerkstellingsbehoud kunnen ophouden ten nadele van hun bedrijfsresultaat, ondergraven zij op middellange termijn de werkgelegenheid van het personeel. Intussen hebben zij rendabele arbeidsplaatsen teniet-gedaan of in gevaar gebracht bij concurrentiële bedrijven uit de privé-sector. »

Na deze toch zeer negatieve beoordeling, vraag ik wat de regering dienaangaande zal doen. Zal men dezelfde weg blijven bewandelen of zal men radicaal het roer omgooien ? Het is een vraag die hier ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting mag worden gesteld.

Tot slot wil ik de regering nog een vraag stellen betreffende de tuinbouw. Ook in de regeringsverklaring is een belangrijke paragraaf gewijd aan land-, tuinbouw en zeevisserij. Ik lees daarin onder meer : « Het beleid zal gevoerd worden zowel op EG-vlak als nationaal, zonder daarbij de belangen van de consumenten uit het oog te verliezen... Dit alles, inzonderheid door de land- en tuinbouw in de materies die hun aanbelangen te doen genieten van de maatregelen met betrekking tot de KMO, door een correcte toepassing van de gewest-plannen ter bescherming van de landbouwzones, en door de uitvoering van het bijzonder steunstelsel voor de agrarische probleemgebieden. »

De tuinbouwsector bevindt zich in een zeer dramatische situatie. De reden daarvan ligt vooral in de zeer hoge energiekosten. In tien jaar tijd zijn de prijzen van de stookolie vertienvoudigd. In ons land voelen wij zeer sterk de weerslag van de concurrentievervalsende steun die vooral in Nederland, maar ook in Frankrijk en in Duitsland, aan de tuinders wordt verleend. Daarbij komt nog dat in Nederland 90 pct. van de tuinders stoken met aardgas. Om de omschakeling te doen van stookolie naar aardgas hebben zij vanwege de Nederlandse regering vroeger, vóór de energiecrisis, belangrijke toelagen gekregen. Bij ons is de BTW ongeveer 10 pct. hoger dan in Nederland. Vele tuinders kunnen de energiekosten niet meer dragen. De Nederlandse producenten overspoelen onze markt en onze eigen produkten kunnen niet meer aan de man worden gebracht. De verkoopprijzen zijn immers niet in dezelfde verhouding gestegen als de kostprijs.

Het wordt hoog tijd dat men iets doet voor de sierteelt onder glas. Het probleem interesseert mij vooral omdat ik in een centrum van tuinbouwbedrijven woon. Aan de sierteelt onder glas moet op nationaal vlak aandacht worden besteed maar in het bijzonder op het vlak van de Europese Gemeenschap, omdat landen die ons concurrentie aandoen de voorschriften niet naleven. Ik meen dat daaraan een ernstig onderzoek zou moeten worden gewijd.

Onlangs herdacht de Syndicale Kamer van de Belgische tuinbouw haar honderdjarig bestaan. Verschillende leden van de regering waren erop aanwezig, onder meer de Eerste minister. Zij hebben zich rekenschap kunnen geven van de noodsituatie in deze sector.

Ik vrees dat verscheiden bedrijven de winter niet zullen doorkomen bij gebrek aan geld om de energiekosten te blijven dragen.

Mijnheer de Minister, dit waren enkele vragen die ik ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting meen te moeten stellen aan de regering. Als oppositie en als leden van het Parlement hebben wij niet alleen de plicht om controle uit te oefenen op hetgeen de regering doet, maar hebben wij ook het recht de regering te wijzen op wat zij niet doet. Dat was, onder andere, de bedoeling van mijn uiteenzetting. (Applaus op de liberale banken.)

M. le Président. — La parole est à M. Lepaffe.

M. Lepaffe. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, je voudrais d'abord rendre hommage au « martyr » de ces travaux qu'a été M. Lagae, dont le rapport-intervention m'a fortement intéressé, dans la mesure où il retrouvait des aspects rugueux qui avaient changé et où il disait des choses personnelles que nous ressentons tous.

Quand une situation devient aussi préoccupante que celle de notre pays et de nos régions, il est difficile de considérer que l'on monte à la tribune pour prononcer un discours d'opposition.

Quand chacun est concerné, l'opposition doit surtout consister à réclamer la possibilité de collaborer tous ensemble afin de trouver des solutions.

Les récentes décisions de Bali n'ont certainement réjoui personne. En ce qui me concerne, la fermeture de l'usine Citroën à F... , à partir du 31 décembre, est un signe de plus des situations dramatiques que nous vivons.

Dès lors, les chiffres et les statistiques que nous avons échangés pendant la discussion en commission et que nous échangerons encore au cours de ce débat, reculent devant la nécessité de voir pourquoi nos prévisions sont constamment bouleversées, pourquoi le contrôle budgétaire, même accéléré, puisqu'il aura lieu en janvier au lieu de mars, n'empêche pas que le Sénat va se prononcer aujourd'hui sur un budget qui a plus d'analogie avec des sables mouvants qu'avec une réalité persistante.

Les mesures que prend le gouvernement sont réelles. Le problème est de savoir si elles correspondent aux véritables moyens de sortir de la situation que nous connaissons, compte tenu de ce phénomène navrant mais constant depuis plusieurs années qui fait que, dans des situations égales, nos partenaires du Marché commun ont mieux réagi que nous, que ce soit dans le domaine du chômage, de la balance des paiements ou des moyens de financement.

Une première remarque pourrait être faite à ce sujet : des attitudes ou des conceptions devraient peut-être être changées dans notre administration elle-même.

La discussion de la loi sur les incitants à la construction, que nous trouvons mauvaise, m'a fort touché. Nous rejetons cette loi parce qu'elle ne répartit pas équitablement, dans chacune des régions de ce pays, les mesures qu'elle prend. Je ne dis pas que si elle avait pu être applicable, nous n'aurions pas pu la considérer comme bonne. Mais, en dehors de toute polémique de parti, je dois considérer qu'aussi bien à la Confédération de la Construction qu'à l'Union des Entreprises de Bruxelles, on estime qu'elle est catastrophique pour notre région. Ce n'est pas un problème de parti, c'est le problème de tous ceux qui travaillent dans la région.

J'ai été frappé par le fait que, en cette période difficile, dans un texte légal d'environ cinquante articles, plus de la moitié de ceux-ci sont relatifs à des complications administratives ou à des menaces de sanctions, c'est-à-dire l'inverse de l'incitant que nous cherchions à prouver.

J'y vois la preuve que l'administration des Finances paralyse trop par son action et par sa méfiance l'action de nos lois.

La méfiance est certainement la négation de l'initiative et de l'imagination. Cela se remarque lorsqu'on prend contact avec les mouvements intéressés à l'économie du pays et lorsqu'on parle des contrôles fiscaux.

J'ai été particulièrement frappé par les centaines de milliers de contrôles auxquels vous avez fait allusion lors du débat en commission. Proportionnellement, le bénéfice retiré de ces contrôles par rapport à leur coût, le phénomène de l'évasion fiscale et le peu de mesures prises pour tenter de rapatrier les capitaux créent une fois de plus une distorsion entre la situation existante et les résultats escomptés.

Monsieur le Ministre, vous avez dit, à l'occasion du débat à la Chambre, que l'opposition critiquait souvent mais ne proposait pas d'alternative. Croyez toutefois que ce n'est pas un discours d'opposition que je veux faire aujourd'hui.

Je crois qu'il est inexact d'affirmer que l'opposition n'a pas d'alternative. En effet, aussi bien le PRL que le PVV et le FDF ont proposé des mesures lors de congrès récents, notamment en ce qui concerne la relance de l'emploi. Ils ont proposé une espèce de correction des problèmes que pose le chômage. Un chômage élevé est dramatique, d'autant plus qu'on ne tente pas simultanément de recycler les chômeurs, de leur donner des cours, d'utiliser ce temps pendant lequel ils ne travaillent pas pour en faire des éléments mieux adaptés à une reprise éventuelle de travail. La proportion des chômeurs n'ayant pas dépassé le stade des études primaires ou présentant des problèmes d'alphabétisation est très importante. La proposition Clerfayt déposée à la Chambre a pour but de conduire à un enseignement directement proportionnel aux qualités intellectuelles de ceux qui pourraient suivre les cours afin que les chômeurs constituent une réserve de main-d'œuvre mieux adaptée dans le futur.

Je crois qu'il faut actuellement multiplier les occasions de travail constructif commun de la majorité et de l'opposition; sur ce plan je suis profondément déçu par les travaux du Parlement. Bien que je ne sois pas un très ancien sénateur — je commence quand même ma dixième année de vie parlementaire — je suis assez effrayé de constater la différence entre ce qui se passait lors de mon arrivée et maintenant. Il est actuellement difficile de faire adopter, dans quelque débat que ce soit, des modifications proposées par l'opposition. Cela nuit au travail positif que nous pourrions faire en commun. Je suis aussi frappé de la rapidité avec laquelle nous sommes obligés de mener la majorité de nos travaux. Les arguments invoqués à cet égard sont très mauvais et très dangereux pour notre régime parlementaire : soit, qu'il n'est pas question d'amender un texte parce que cela entraînerait un retour devant l'autre assemblée, et qu'il vaut mieux l'accepter, même mauvais, soit que nous en venions à aborder en commission l'étude de projets alors qu'ils ne sont même pas votés en séance publique dans l'autre Chambre, soit que nous ayons le sentiment que l'opposition peut parler ou se taire, le résultat sera exactement le même.

Je crois que, sur le plan purement intellectuel, ce n'est pas une solution satisfaisante et que l'on devrait en revenir à un système où nous serions saisis plus tôt des projets, où les commissions pourraient y consacrer plus de temps et où nous retrouverions la possibilité de collaborer plus activement à leurs travaux.

En ce qui concerne les problèmes de Bruxelles, je voudrais dire à M. Pede, qui, à mon grand étonnement, a abordé dans le budget des Voies et Moyens le référendum que nous venons d'organiser, qu'il y a deux façons d'aborder ce sujet. Des questions sont posées au public qui y répond; il y répond dans une grande proportion et je tiens à le souligner, une grande partie de nos amis Flamands y ont répondu, ce qui me paraît extrêmement important car je crois que l'avenir de Bruxelles et des Bruxellois francophones et néerlandophones est en jeu. Quel que soit le moment où la commission que nous attendons sera mise en place et le moment où le Parlement national réglera le sort de Bruxelles, il est à mon avis élémentaire que l'on tente au préalable de faire connaître le sentiment des habitants de Bruxelles, ce qui n'empêchera pas la liberté du Parlement au moment de la décision. Nous aurons en tout cas des éléments d'appréciation. Je ne voulais cependant pas aborder ce problème qui me paraît être en dehors de la gravité de la situation dont nous discutons.

M. Vanderpoorten. — Pourquoi avoir organisé un référendum alors ?

M. Lepaffe. — Comme élément d'appréciation, Monsieur Vanderpoorten. Et je crois qu'il faut permettre aux gens de s'exprimer. C'est là qu'est leur avenir, dans tous les domaines.

M. Vanderpoorten. — Nous avons d'autres choses à faire.

M. Lepaffe. — Parmi les autres choses à faire précisément, j'ai une dernière remarque à faire, Monsieur le Ministre. A propos de la fermeture des usines Citroën, à Forest, j'entendais ce matin l'avis donné par un spécialiste français au sujet de l'évolution au Japon. Il a fait une remarque essentielle, à savoir que les voitures japonaises sortent des usines à un prix de revient qui représente la moitié du prix de revient des voitures occidentales alors que les salaires des ouvriers

japonais sont supérieurs aux nôtres au même moment. Il y a là un élément de réflexion extrêmement important. Si nous connaissons les difficultés actuelles, si nous ne sommes pas compétitifs, c'est peut-être parce que nous ne sentons pas encore suffisamment que nous nous trouvons en réalité devant un changement de société. Je constate que les statistiques japonaises sont établies au moment où la robotisation n'a pas encore commencé ses effets au Japon. Je constate que Toyota, par exemple, annonce que dans les années qui viennent, la production va être quintuplée.

C'est là un problème dramatique et je me demande si finalement notre faiblesse ne réside pas dans le fait que nous ne nous mettons pas à jour; je me demande si elle n'est pas due au fait que nous ne sentons pas que des industries vont devoir se reconvertir, que nous ne réalisons pas que la civilisation des loisirs à laquelle nous nous préparons, est certainement une source d'emplois. Il est évident qu'avec les progrès de la robotisation, le nombre de chômeurs va fatalement augmenter. Il faudra alors refuser la robotisation ou faire du protectionnisme. Il est évident que c'est aussi dramatique à certains points de vue.

Notre approche des problèmes devrait dès lors être modifiée. Notre effort devrait porter sur nombre de réalisations dans le domaine socio-culturel, pour ouvrir des débouchés, pour faciliter le travail dans le secteur de la construction. Nous devrions mener des campagnes de progrès techniques et technologiques afin d'éviter d'être écrasés par l'évolution des techniques.

Si l'importation en Belgique des voitures japonaises oblige aujourd'hui une usine de montage à fermer ses portes, on peut se demander, si nous n'avons pas évolué, quelle sera, dans trois ans, l'influence du Japon sur notre économie.

Bien que j'en comprenne dans certains cas la nécessité, nous devons abandonner cette politique des petits paquets qui ne résout rien, car si, à court terme, elle peut sauver certains secteurs, elle nous condamne à moyen terme et nous tue à long terme.

Je souhaite — et à cet égard, il ne doit plus y avoir ni d'opposition ni de majorité — que les projets qu'on nous propose désormais tiennent compte de l'avenir de nos régions, mais dans une optique européenne, de façon que les efforts consentis nous permettent d'être réellement compétitifs par rapport à d'autres pays, voire d'autres continents qui prennent une avance telle que si nous ne nous hissons pas à leur niveau, nous serons condamnés à devenir des citoyens de seconde zone. Quelle que soit notre tendance politique, ce n'est, je crois, le souhait de personne. (*Applaudissements sur les bancs du FDF-RW et sur certains bancs libéraux.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van den Eynden.

De heer Van den Eynden. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, dat de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting voor het jaar 1981 in hoogst eigenaardige omstandigheden moet verlopen, hoeft nauwelijks betoog. Inderdaad moet men heden nog gissen naar een duidelijk beeld van de uitgaven en evenals in 1980 zal het onderzoek van de Rijksmiddelenbegroting niet samenvallen met de herstellwet. Bovendien kijkt iedereen met spanning uit of de sociale partners erin zullen lukken nog voor het einde van het jaar een interprofessioneel akkoord af te sluiten.

Hetgeen echter één ieder bekommert is de slechte economische toestand van het land, omdat de achteruitgang van de conjunctuur ook zwaar doorweegt in de regeringspolitiek inzake de Rijksmiddelenbegroting. Reeds bij de regeringsverklaring werd door de Eerste minister beklemtoond dat de nadruk zou worden gelegd op een reëel tewerkstellingsbeleid. Dit hield in dat, enerzijds de competitiviteit van het Belgisch bedrijfsleven moest worden verhoogd en vooral meer aandacht moest worden besteed aan ons exportbeleid.

Het is vooral de in aantocht zijnde herstellwet en een eventueel interprofessioneel akkoord, die België in staat moeten stellen de competitiviteit van onze ondernemingen te bevorderen. Inderdaad hebben ons loonkoststelsel, de veroudering van onze industriële structuur en de buitensporige rentevoeten, het bedrijfsleven in een dergelijke stroomversnelling gebracht dat niet alleen onze concurrentiepositie in het buitenland werd aangetast, maar even zozeer de competitiviteit van het Belgische ondernemingen op de binnenlandse markt in gevaar wordt gebracht.

Ik wil er echter voor waarschuwen de schuld van de huidige toestand in het bedrijfsleven toe te schrijven aan een, wat genoemd wordt, onverantwoordelijk gedrag van de syndikale beweging.

De uitermate verouderde industriële structuur van ons land is een even belangrijke, zoniet doorslaggevende factor, in deze moeilijke tijden, en moet nagenoeg uitsluitend aangewreven worden aan private holdings die in de gouden jaren gemakkelijk geld verdienden en nagelaten hebben deze middelen te besteden om ons land uit te rusten met een toekomstgericht adequaat industrieel instrumentarium, zoals een weinig gevoel voor gemeenschapszin zou gevraagd hebben.

De holdings hebben mijns inziens niet enkel nagelaten hun beleid zo te oriënteren dat België vandaag zou beschikken over ondernemingen in speeruntactiviteiten en met hoogstaande technologieën, maar zij zijn bovendien verantwoordelijk voor de uitbouw van mechanismen van geïnstitutionaliseerde fraude en van georganiseerde kapitaaluitvoer.

Inderdaad is, mijns inziens, de Bankcommissie, ondanks haar lofwaardige inzet, er tot op heden nog steeds niet in geslaagd een adequate controle te vinden om te vermijden dat via ingewikkelde constructies en juridische spitsvondigheden, de holdings via hun vertakkingen over de hele wereld de gemeenschap jaarlijks voor ettelijke miljarden oplichten.

Recente persberichten hebben trouwens gewag gemaakt van diverse fraudegevallen, en we zijn dan ook benieuwd naar de resultaten van de gerechtelijke onderzoeken ter zake.

Indien de feiten bewezen kunnen worden, hoop ik dat tegen dergelijke praktijken even streng, zoniet strenger, zal worden opgetreden als dit gebeurt met kleine particuliere fraudeurs.

Het is een publiek geheim geworden dat omvangrijke Belgische kapitalen naar het buitenland zijn afgevoerd. Wij weten, dat het vrij kapitaalverkeer van ons land met het buitenland één van de redenen was die multinationals naar België toelokten. De jongste tijd worden wij er door een aantal multinationale ondernemingen slecht voor beloond. Maar, hoe dan ook is het een feit dat de holdings, de multinationals, de middelgrote bedrijfswereld en vele particulieren blijkbaar verkiezen hun geld in het buitenland te investeren, wat vanzelfsprekend onze economie weinig ten goede komt.

Het gebrek aan private investeringsinitiatieven ten voordele van onze Belgische industrie, tracht de overheid met de haar beschikbare middelen op te vangen door een belangrijke inspanning op het vlak van de overheidsinvesteringen.

Uit beschikbare studies blijkt inderdaad dat de openbare investeringen een belangrijke stimulans zijn voor onze economie en ook de beste impulsen en resultaten kunnen geven op het vlak van de tewerkstelling.

Het feit dat voor 1981 inzake de overheidsinvesteringen in hetzelfde vastleggingsprogramma, namelijk 188,1 miljard, wordt voorzien als voor 1980, roept wel enkele bedenkingen op.

Is het inderdaad verantwoord in het kader van een prioritaire tewerkstellingsbeleid zoals in de regeringsverklaring wordt vermeld en vaststellend dat jaar na jaar de stijging van de werkloosheid gevoelig groter is dan ze ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting wordt geschat, over te gaan tot een nulgroei inzake de overheidsinvesteringen?

U zal er mij waarschijnlijk op wijzen, dat de regering een bijkomend bedrag van 9,4 miljard, dit wil zeggen 5 pct. meer, heeft ingeschreven om op deze kritiek te kunnen ingaan. Bovendien worden deze bijkomende investeringen uitgekozen omwille van hun sociaal nut, hun weerslag op het energieverbruik en op de tewerkstelling.

De vraag kan echter worden gesteld of deze schamele bijkomende 5 pct. aan overheidsinvesteringen kunnen bijdragen tot een werkelijke relance van de economie en het indijken van de steeds maar toenemende werkloosheid?

Zou men niet veeleer het globale pakket van overheidsinvesteringen dermate moeten kiezen dat prioriteit zou worden verleend aan die investeringen die arbeidsplaatsbevorderend zouden werken? Slechts dan zal er mijns inziens van een werkelijk tewerkstellingsbeleid van de regering sprake zijn.

Hopend dat u, Mijnheer de Minister, samen met de andere leden van de regering maximaal rekening zal houden met de door de SP-fractie uitgebrachte opmerkingen bij de bespreking van deze Rijksmiddelenbegroting voor het jaar 1981, zullen de senatoren van de Socialistische Partij deze begroting goedkeuren. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

M. le Président. — La parole est à M. Basecq.

M. Basecq. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, M. le ministre des Finances a déclaré que dans le contexte économique, financier et social que nous connaissons, il était fort hasardeux d'établir un état prévisionnel en vue de fixer le budget général de l'Etat.

Il semble qu'aujourd'hui nous soyons tous traumatisés par cette incertitude du lendemain. En effet, au cours du premier trimestre de 1980, la situation était relativement satisfaisante, mais dès les mois de mars et d'avril, des signes de ralentissement conjoncturels se sont nettement manifestés, la demande s'est détériorée, notamment dans le secteur de la construction de logements privés, dans le domaine des ventes automobiles et dans le commerce de détail.

En ce qui concerne les logements privés, il est important de noter qu'en un an, c'est-à-dire de septembre 1979 à septembre 1980, on a enregistré une diminution de 28,9 p.c. dans la construction de

nouveaux bâtiments pour résidents et de 27,6 p.c. dans la construction de bâtiments pour non-résidents. C'est lamentable et dramatique.

Dans le domaine de la vente des automobiles, de novembre 1979 à octobre 1980, les demandes d'immatriculation ont baissé de 13,4 p.c. et l'annonce de la fermeture de l'usine Citroën ne peut que nous alarmer davantage.

Nous pourrions avancer des chiffres tout aussi impressionnants pour le commerce de détail et la demande à l'exportation. Le rythme des importations lui-même a fléchi à la suite du recul de la demande et du niveau élevé des stocks.

Il s'ensuit que l'indice de la production industrielle est, pour la première fois, en recul de 1,01 p.c. en juillet 1980 par rapport au mois correspondant de l'année précédente, mais de 8 p.c. en août 1980.

Les perspectives d'avenir sont tout aussi mauvaises puisque l'on s'attend à une nouvelle détérioration de la demande et de l'emploi.

Pour 1980, on avait tablé sur une croissance du PNB de 1,4 p.c. en volume. Ce chiffre, déjà fort bas, ne sera probablement pas atteint, et, pour 1981, on peut penser que la croissance réelle sera plus faible encore et se situera au niveau de 1 p.c. en volume.

Il faut toutefois remarquer que l'inflation en 1980 telle qu'elle est mesurée par l'indice des prix à la consommation est restée faible grâce à notre politique monétaire. En effet, les prix à la consommation ont progressé de 7 p.c. entre octobre 1979 et octobre 1980.

Il faut cependant noter que depuis septembre, l'inflation s'accélère et qu'elle peut être due à certaines augmentations d'impôts indirects. Pour 1981, on envisage une hausse des prix de 6,4 p.c. Ce montant ajouté à la progression du produit national brut amène à une augmentation de 7,6 p.c. C'est sur cette base, semble-t-il, que les recettes fiscales de 1981 ont été évaluées.

Nous sommes conscients que cette estimation est malaisée puisque les derniers événements tels que la dégradation de la conjoncture, la hausse du prix de l'énergie, les hausses des taux d'intérêts ont pu avoir une influence négative sur les recettes de l'Etat plus forte qu'on pouvait s'y attendre.

D'autre part, nous avons vu en 1980 des moins-values fiscales plus importantes que prévu.

M. le ministre des Finances indique une moins-value de 49,5 milliards pour les recettes fiscales courantes par rapport aux estimations initiales. Cette moins-value résulterait principalement de deux causes : d'une part, la dégradation de la conjoncture sur le rendement de la fiscalité, qu'il s'agisse de l'impôt des personnes physiques, de l'impôt des sociétés, de la TVA ou des droits d'enregistrement et, d'autre part, les dégrèvements fiscaux prévus par le plan de redressement socio-économique.

Il convient de souligner que le gouvernement Martens III visait à la relance de la demande privée par l'augmentation du pouvoir d'achat des ménages à revenu modeste. Il suffit de rappeler le décumul, le fractionnement, la revalorisation des petites pensions.

Un élément positif est que ces mesures sortiront vraisemblablement leurs effets sur la demande de consommation intérieure à partir de 1981. Mais des études indiquent qu'une augmentation des revenus des ménages pouvait comporter jusqu'à 50 p.c. de composantes importées. Une poursuite des efforts dans ce sens risquerait donc d'avoir des conséquences peu souhaitables sur la balance des paiements.

Compte tenu de la crise qui s'est développée davantage dans la seconde moitié de 1980, le plan de redressement du gouvernement Martens IV concerne surtout la relance par l'investissement.

Il est évident que, maintenant, la Belgique se trouve à la croisée des chemins et qu'un choix important pour l'avenir doit être fait.

Chacun a conscience que nous ne sommes pas confrontés à un simple recul conjoncturel qui affecterait momentanément notre économie. Les maux dont souffre le pays sont structurels et il importe d'urgence de rénover notre appareil de production et nos outils industriels. Nous subissons, en effet, la concurrence du tiers monde dans des secteurs traditionnels où notre industrie était jusqu'à présent la plus forte.

Nous devons reconnaître n'avoir pas, jusqu'ici fait suffisamment d'efforts pour rénover nos structures. Nous devons, en outre, adapter celles-ci à l'augmentation continue du prix du pétrole brut. Il semble qu'aucune initiative valable n'ait été prise dans ce sens, jusqu'à présent en tout cas.

Il faut reconnaître que le Parti socialiste n'a cessé de réclamer des réformes de structures et un renouvellement de l'outil industriel indispensable si nous voulions surmonter la crise.

Nous avons, à de très nombreuses reprises, stigmatisé les carences du secteur privé qui ne pouvait ou ne voulait faire les efforts nécessaires pour moderniser nos grandes entreprises et les rendre ainsi compétitives.

Les faits nous ont donné raison puisque l'Etat a dû prendre des participations de plus en plus croissantes dans le secteur de la sidérurgie, ce qui lui permet de nommer des administrateurs publics qui pourront enfin effectuer les réformes que le secteur privé n'a pas voulu accomplir.

Encore faudrait-il que les moyens financiers suffisants soient donnés pour mener à bien cette entreprise, que ce soit dans la sidérurgie ou dans d'autres secteurs défaillants de notre économie.

Nous approuvons donc une relance basée sur l'investissement dans la mesure où celle-ci a pour principal objet de mettre fin à l'accroissement brutal du chômage devant lequel nous nous trouvons placés.

Comment, en effet, ne pas mettre en parallèle la régression de la production industrielle qui s'est manifestée durant les deuxième et troisième trimestres de 1980 et le fait que, fin octobre, le nombre des chômeurs masculins à aptitudes normales a dépassé 37 p.c. de celui de l'année précédente ?

Cette relance de l'investissement entraîne inévitablement des sacrifices, mais si elle n'est pas effectuée de manière à éviter l'aggravation du chômage et le fléchissement de la demande intérieure, les recettes fiscales risquent de diminuer de plus en plus selon une progression négative géométrique.

Est-il besoin de rappeler que les déficits des opérations courantes pour 1981 s'élèvent à 141 milliards et qu'en y ajoutant les opérations en capital on arrive à un solde net à financer de 292 milliards ?

Il faut évidemment être conscient que pour promouvoir les investissements absolument indispensables alors que le budget accuse un tel déficit, les sacrifices sont nécessaires dans des domaines où les dépenses ne sont pas véritablement indispensables.

L'assainissement budgétaire ne peut toutefois être considéré comme la panacée qui va nous guérir de nos problèmes budgétaires même si ces assainissements sont un remède indispensable et important.

Nous sommes dans une situation telle qu'une approche structurelle et économique est nécessaire. Il suffit de se rendre compte qu'une augmentation de 10 000 chômeurs supplémentaires a une répercussion budgétaire de près de 4 milliards sur les finances de l'Etat pour comprendre que l'objectif prioritaire doit être la lutte contre le chômage. Nous attendons dès lors du gouvernement qu'il mette tout en œuvre pour favoriser le maintien de l'emploi, notamment par une promotion des entreprises publiques existantes auxquelles il convient, par priorité, d'accorder les crédits nécessaires non seulement à leur survie mais également à la survie de régions entières de ce pays.

En matière d'assainissement budgétaire, condition nécessaire mais non suffisante de notre redressement, il existe deux limites qui ne peuvent être transgressées.

La première consiste en l'impossibilité absolue de porter atteinte aux acquis sociaux fondamentaux.

Les plus démunis de notre société n'ont aucune responsabilité dans la crise qui nous atteint et ce serait une injustice criante que d'essayer de rétablir la situation économique en leur imposant des sacrifices.

Dans les circonstances actuelles, le Parti socialiste a voulu l'augmentation des petites pensions, l'augmentation du minimum d'existence, l'augmentation des revenus de moins de 35 000 francs par mois, la continuation de la liaison des prestations sociales au bien-être et le maintien de l'indexation des salaires. Par ailleurs, les principes fondamentaux de notre sécurité sociale, qui ont suscité tant de luttes, ne pourraient être remis en cause.

La seconde limite dans les restrictions budgétaires réside dans le fait que celles-ci ne peuvent « gripper » le fonctionnement de l'Etat. En moyenne 78 p.c. des dépenses de chaque ministère résultent de mécanismes automatiques. Le fonctionnement des services de l'Etat ne peut en aucun cas être enrayé par des restrictions budgétaires touchant aux besoins essentiels.

Nous sommes conscients qu'entre les deux impératifs qui peuvent nous sauver d'un désastre financier, économique et social, c'est-à-dire d'une part promouvoir l'emploi et d'autre part économiser sans toucher aux acquis sociaux et au mécanisme fondamental de l'Etat, la voie est difficile. Mais nous pensons qu'il est possible de la suivre si nous acceptons d'intensifier la lutte contre la fraude fiscale. C'est dans cet esprit que nous voterons le budget des Voies et Moyens.

Ce gouvernement a exposé clairement les difficultés fort graves devant lesquelles nous nous trouvons aux points de vue financier et économique. Nous sommes à un moment où toutes les institutions et tous les groupes doivent prendre leurs responsabilités et doivent le faire en toute clarté en tenant compte des données financières et économiques réelles, si désagréables soient-elles.

Aucune solution valable ne peut être élaborée sur des données incomplètes ou sur des réalités présentées de manière complaisante.

Les exposés du ministre des Finances et du ministre du Budget que nous avons entendus en commission, n'ont, à aucun moment, tenté d'atténuer les dures réalités qui s'imposent à nous et qui, durant un certain temps encore, seront présentes.

La crise jusqu'à présent indolore apparaît sous un autre jour et devient de plus en plus perceptible.

Je pense que le discours direct du gouvernement témoigne d'une volonté de revaloriser le travail parlementaire et de mettre chacun devant ses responsabilités propres.

C'est seulement en tenant le langage de la franchise qu'il est possible d'aboutir à une concertation véritable et d'élaborer dès lors des solutions de redressement valables.

En votant ce difficile budget des Voies et Moyens, nous entendons réaffirmer notre volonté de voir adopter des mesures qui permettent le redressement économique et budgétaire, notamment en luttant contre le chômage, sans toutefois porter atteinte aux plus démunis et aux acquis sociaux fondamentaux et en poursuivant et en intensifiant davantage la lutte contre la fraude fiscale. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van der Elst.

De heer Van der Elst. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, om een oordeel te vellen over de Rijksmiddelenbegroting zoals die door de regering aan het Parlement wordt voorgesteld, moeten wij beseffen waarover het gaat. De regering vraagt de goedkeuring van het Parlement om belastingen te heffen, waarvan de opbrengst geraamd wordt op een bepaald bedrag, onvoldoende om de uitgaven te dekken. Tevens vraagt de regering in artikel 9 een volmacht om het negatief saldo tussen inkomsten en uitgaven door leningen te dekken. Een kapitale vraag is dus hoe groot dit saldo zal zijn.

Nu is het cruciaal probleem waarmee wij geconfronteerd worden het feit dat de staatsuitgaven uit de hand gelopen zijn. Zo hoog opgelopen dat niet alleen de inkomsten niet meer volstaan om de lopende uitgaven te dekken, maar dat het door leningen te financieren saldo zo groot is dat de binnenlandse kapitaalmarkt het nodige geld niet meer kan opbrengen en men verplicht is steeds meer in het buitenland te gaan lenen. Dit is de situatie waarin wij ons bevinden, met al de gevolgen van dien.

Het probleem van de staatsfinanciën is het cruciaal probleem om verschillende redenen die ieder afzonderlijk en alle samen nefast zijn voor een economisch herstel. Ik som de voornaamste op :

1. De binnenlandse kapitaalmarkt wordt in dergelijke mate door de overheid drooggelegd, dat het bedrijfsleven geen risicodragend kapitaal meer vindt, alleen nog kortlopend bankkrediet tegen een hoge rente, waardoor de noodzakelijke investeringen, onder meer voor de zo nodig geachte industriële vernieuwing, praktisch onmogelijk zijn, tenzij dan in een zeer beperkte mate in de vorm van staatsubsidies of door de Staat gewaarborgde leningen. Wij weten echter dat deze staatshulp vooral gaat, niet naar de industriële vernieuwing, maar naar in het leven willen houden van ten dode opgeschreven ondernemingen. Ook hier bereikt men het plafond, vermits de financiële instellingen waarop door de Staat een beroep wordt gedaan, onder meer de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid en de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, niet beschikken over onbeperkte middelen en ook op hun beurt een beroep moeten doen op de binnenlandse kapitaalmarkt om deze middelen te vernieuwen of aan te vullen. De overheid creëert aldus een schaarste aan kapitaal en drijft de rentevoet omhoog.

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter,
treedt als voorzitter op

Bij een verbetering van de conjunctuur zou deze toestand nog erger worden, want op dat ogenblik zouden de behoeften van de industrie en het bedrijfsleven aan kapitaal om te kunnen investeren nog groter worden.

2. Leningen in het buitenland, voor andere doeleinden dan het financieren van produktieve investeringen, en namelijk voor het financieren van de lopende uitgaven, onder meer de transfers, betekenen een verarming voor het land, leggen een zware hypotheek op de toekomst, wakkeren de inflatie aan en brengen geen heil.

Het op peil houden van de koopkracht en de consumptie brengt geen baat voor onze eigen industrie, vermits men vaststelt dat de import stijgt, doch niet de eigen produktie. Zelfs op de binnenlandse markt geraken wij in verdrukking, omdat deze kostprijzen niet concurrentieel zijn.

3. Dienvolgens verslechtert onze handels- en betalingsbalans zienderogen en vertoont ze voor het lopend jaar reeds een negatief saldo van 160 miljard.

4. De staatsschuld stijgt dermate dat de last van de hoge intresten en de delging van de schuld weldra de normale aangroei van de staatsinkomsten volledig zal opslorpen, wat vanzelfsprekend ondenkbaar is.

5. De Staat beschikt over geen bewegingsvrijheid meer om nog een aangepaste conjunctuurpolitiek te kunnen voeren.

De toestand is niet alleen van die aard dat hij een economische herleving afremt, hij wordt uitzichtloos en onhoudbaar.

Voor 1980 wordt het tekort op de lopende rekening geraamd op 160 miljard, het netto te financieren saldo op 253,7 miljard, evenwel te verhogen wegens minder-fiscale opbrengsten.

Voor de eerste tien maanden van het jaar bedroeg de minwaarde bijna 34 miljard, voor gans het jaar 1980 wordt dit een 50 miljard. Dit brengt ons nu reeds tot meer dan 300 miljard. De rijksschuld is gedurende de eerste tien maanden gestegen met 280 miljard. Doch er zijn nog leningen nodig, want een deel van de uitgaven is nog te doen of is gedaan met voorlopige middelen (onder andere voorschotten van de Nationale Bank). Daartegenover staat dat de staatsleningen in 1980 slechts 154,8 miljard opbrachten. Men heeft zich dus tot het buitenland moeten wenden en zal dit nog moeten doen, waar nog blijkt dat men in het buitenland terughoudender wordt. Tot nu toe heeft men hoofdzakelijk in West-Duitsland geleend, maar nu wordt er al onderhandeld om een lening van 1,5 miljard dollar af te sluiten in de Verenigde Staten, waar de renten zo ontzettend hoog liggen.

Wat zijn nu de vooruitzichten voor 1981 en wat stelt de regering voor?

Is er een verbetering te verhoppen? Zeker niet.

Het netto te financieren saldo op de begroting 1981 bedraagt praktisch 300 miljard.

Volgens de initiale begroting 242 miljard, te vermeerderen met 50 miljard minder fiscale inkomsten dan geraamd in de begroting.

Het blijkt echter dat de uitgaven zouden onderschat zijn voor een 50 miljard.

Een commissielid heeft een opsomming gegeven van een aantal onderschatte of niet-voorzien kredieten:

- 13,5 miljard te weinig kredieten voor de sector werkloosheid en tewerkstelling;
- 10 miljard voor de indexaanpassing in de openbare sector;
- 10 miljard voor de stijgende last van de staatsschuld;
- 10 miljard voor de sociale zekerheid;
- 4 miljard voor verschillende uitgaven die men niet terugvindt, noch in de dotaties van de gemeenschappen, noch in de staatsbegroting;
- 2,2 miljard voor de bicommunautaire instellingen te Brussel.

Samen ruim 50 miljard. De raming van 300 miljard te financieren negatief saldo is dus te optimistisch en in feite zou men met 350 miljard dichterbij de realiteit zijn.

Wanneer men daarenboven rekening houdt met de financiële behoeften van ondergeschikte besturen, grote steden als Antwerpen en Luik, regio's, parastaten en nationale instellingen zoals de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting, zou het beroep van de openbare sector op de kapitaalmarkt in 1981 volgens de minister van Financiën 450 miljard, vermoedelijk echter minstens 500 miljard bedragen. Het is totaal onmogelijk voor een dergelijk reusachtig bedrag leningen op de binnenlandse kapitaalmarkt te plaatsen.

Ik herinner eraan dat de staatsleningen in 1980 slechts 154 miljard opbrachten en dat toen reeds sommige instellingen leningen in het buitenland plaatsten omdat de minister van Financiën de toelating weigerde deze in het binnenland uit te geven. Op de klemmende vraag hoe de regering in de gegeven situatie dit saldo door leningen denkt te kunnen dekken, blijft een duidelijk antwoord uit en verwijst men ons naar de budgetcontrole in januari en naar maatregelen — welke maatregelen? — die nog moeten volgen.

Ten aanzien van dergelijke sombere vooruitzichten werden in de commissie enkele eventualiteiten onder ogen gezien, onder meer de mogelijkheid dat de Staat het vereiste geld niet meer zal vinden. Het meest waarschijnlijke is dat de Staat, naast de buitenlandse leningen, ten einde raad in stijgende mate zijn toevlucht zal nemen tot geldcreatie, waardoor wij het gevaar lopen terecht te komen in een galoperende inflatie.

In Israël kent men thans een inflatie van 180 pct., wat u een idee geeft van wat mogelijk is wanneer men de remmen loslaat. Onze toekomstperspectieven zouden dan vrijwel uitzichtloos worden.

Kortom, na de besprekingen in de commissie met aandacht te hebben gevolgd en daaraan te hebben deelgenomen, moet ik vaststellen dat de regering op de belangrijkste vraag die thans rijst, namelijk hoe men het deficit van 500 miljard gaat dekken, *hic et nunc* geen antwoord kan geven.

Daarentegen heeft zij al haar tijd en energie besteed aan onderhandelingen met de sociale partners over een loonmatiging. Ongetwijfeld is een loonmatiging noodzakelijk, doch zij is op zichzelf onvoldoende. Als vuistregel zou men kunnen aannemen dat de loonkost in ons land niet hoger mag zijn dan bij onze belangrijkste handelspartners, zoals bijvoorbeeld West-Duitsland.

West-Duitsland is één van de meest welvarende landen. Zou het zo overdreven zijn te stellen dat onze loonkost niet hoger mag liggen dan de loonkost in West-Duitsland, dat het stelsel van de indexaanpassingen in ons land niet voordeliger kan zijn dan het stelsel in West-Duitsland? Is dat zo ondenkbaar, is dat onrealistisch? Kan men dat niet duidelijk maken aan de bevolking? Ik meen van wel.

Bedroevend is ook hoe de onderhandelingen met de sociale partners verlopen zijn. Veel tijd werd verloren in afwachting dat de pressiegroepen hun algemene raad of hun congres hadden bijeengeroepen. Wat is het nuttig effect van al die onderhandelingen en besprekingen? Men moet vrezen dat men gaat naar een maatregel die nog enkel symbolisch zal zijn. Het doel van de loonmatiging kan enkel zijn de kostprijzen te drukken en de competitiviteit van onze industrie te verbeteren. Dat is hetgeen men vooropstelt en dat is eigenlijk het doel dat men zou moeten bereiken.

De minister van Financiën heeft in de commissie de berekening gemaakt dat het vermijden van een reële loonstijging van 2 pct. — daar zijn wij echter reeds van afgestapt — op een loonmassa van 2 000 miljard theoretisch een ontlasting zou betekenen voor het bedrijfsleven van 40 miljard. In feite moet men de lonen beneden de 35 000 frank uitsluiten. Men zegt mij dat ongeveer 63 pct. van de loontrekkenden meer dan 35 000 frank verdienen. Daarenboven wil men loonsverhogingen die voortvloeien uit reeds gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten storten in een fonds per onderneming. Dat kan ook geen kostenverminderend effect hebben. Wij moeten ons uiteindelijk afvragen, wanneer men bedenkt dat de openbare sector die niet productief is, ook daarbij wordt gerekend, over welke bedragen het eigenlijk gaat. Wanneer men de maatregel nog verder gaat afzwakken, dan kan men er niet meer aan twijfelen dat het enkel nog gaat om een symbolische geste en dan ken men niet meer verwachten dat men daardoor een daling zal verwezenlijken van de kostprijs.

Wat nodig is om onze economie te stimuleren en onze handelsbalans te verbeteren is een geheel van maatregelen, waarin de beheersing van de overheidsfinanciën centraal staat, kortom een andere politiek dan die welke nu wordt gevoerd.

In het commissieverslag vindt men een opsomming van niet minder dan 15 fiscale maatregelen ter bevordering van de investeringen. Er wordt aan toegevoegd: « Al deze maatregelen zijn niet even efficiënt en dikwijls beperkt wegens budgettaire redenen. » Inderdaad zien wij dat, niettegenstaande al deze maatregelen, de investeringen teruglopen en het aantal faillissementen toenemen. Een gewetensonderzoek is dus noodzakelijk. Moet men niet omschakelen naar een andere politiek? Heel onze politiek van subsidies aan en participaties in ten dode opgeschreven bedrijven is een enorme vergissing, een zware fout. In de slotbeschouwingen van de inleidende uiteenzetting van minister Eyskens in de commissie komen enkele zinnen voor die mij tot nadenken stemmen. In ietwat omdoezelde termen wordt uiting gegeven aan de bekommerning die ik hier tracht te verwoorden.

Ik citeer:

« Ondanks de uitzonderlijke omvang van de begrotingstekorten kunnen deze blijkbaar geen afdoend tegengewicht in de strijd werpen om het tij te doen keren. »

« Een bijsturingsbeleid via vraagstimulerende maatregelen biedt weinig uitzicht op verbetering. »

« Voor een klassiek relance-beleid ontbreekt niet alleen de nodige fiscaal-financiële ruimte. Daar komt bij dat de werking van de automatische stabilisatoren via de uitkering van vervangingsinkomens en dergelijke deze rol ruimschoots hebben overgenomen. Men kan zelfs de vraag stellen of hun financieringsimplicaties uiteindelijk niet negatief beginnen te werken ten opzichte van hun vraagondersteunende rol. »

Ik zal niet verder citeren, doch schakel over naar een paar vaststellingen gedaan door een groep economen:

« 1° De vraag-stimulatie heeft niet geleid tot een produktie-expansie in eigen land, doch is bijna integraal afgevoerd naar het buitenland. »

Het gevolg is een stijging van onze import en een stijgend deficit op onze handelsbalans.

2° Het ontlenen door de overheid op de kapitaalmarkt van de geldmiddelen voor het voeren van een deficitair beleid remt de investeringen in de privé-sector. De neiging van de regeringen om de lopende uitgaven meer en meer te financieren door een beroep te doen op de kapitaalmarkt, maakt dat deze markt ontoegankelijk wordt voor particuliere investeerders. De hoge reële intrestvoeten en/of het afkomen van de kapitaalmarkt door de overheid hypothekeren in belangrijke mate onze lange termijn groeikansen.»

Op zijn minst een groeiende twijfel aan de juistheid van de gevoerde politiek op korte én lange termijn. Ook bij de minister.

Algemene maatregelen ten einde onze industrie zuurstof toe te dienen zijn belangrijker dan het stimuleren van de consumptie.

Deze zuurstof kan slechts worden toegediend indien de overheid haar uitgaven matigt, haar beroep op de kapitaalmarkt aanzienlijk vermindert en algemene maatregelen treft ter ontlasting van het bedrijfsleven, die in een eerste stadium neerkomen op een vermindering van de inkomsten van diezelfde overheid. Het is een zware opgave. Dit betekent ongetwijfeld dat er offers moeten worden gevraagd, maar deze zijn noodzakelijk om de toekomst te redden en onze maatschappij te redden. Wij kunnen alleen de crisis niet oplossen, maar wij kunnen ons land door een verkeerde politiek in een dergelijk ongunstige toestand brengen dat wij hopeloos te laat komen en de trein missen.

De heer Van Ooteghem. — Het is al te laat.

De heer Van der Elst. — Het is tijd de besluiten te trekken uit de opgedane ervaring.

Zó kan het niet verder. Ik zie alleen een regering die vecht voor een maatregel, die meer en meer zijn betekenis, zijn inhoud verliest, doch die stom en doof blijft voor het meest dringend, het meest cruciale probleem : de beheersing, de matiging van de staatsuitgaven, van de overheidsuitgaven. Schuchtere maatregelen, zoals de nulgroei, zijn blijkbaar onvoldoende, vermits de belangrijkste sectoren, die het meeste geld opsorpen, er automatisch aan ontsnappen.

Het wordt steeds moeilijker. Wanneer wij zien dat de overheidssector in 1980, 450 of 500 miljard moet financieren door leningen en wij daartegenover de capaciteit van de binnenlandse kapitaalmarkt stellen, realiseren wij ons dat het niet meer gaat om besparingen van enkele tientallen miljarden, maar dat besparingen van 250 of 300 miljard moeten worden gedaan. Doordat men de uitgaven steeds verder uit de hand liet lopen, worden wij nu geconfronteerd met bedragen die werkelijk enorm zijn.

Van een stapsgewijze verbetering is niets te merken. Het deficit groeit van jaar tot jaar op angstwekkende wijze. Wanneer wij de eigenlijke staatsschuld nemen, in de beperkte zin van het woord, in de tabel op bladzijde 51 van het commissieverslag, zien wij dat deze stijgt met 212 miljard in 1979, met 311 miljard in 1980 en wij kunnen nu reeds voorzien dat zij in 1981 zal stijgen met 400 miljard of 100 miljard meer per jaar. Dat is onhoudbaar, en gewoonweg onmogelijk.

Miserabel is de wijze waarop de overheid de politiek van steun aan het bedrijfsleven en participatie in ondernemingen voert. Op een totaal onverantwoorde wijze worden doodzieke en ten dode opgeschreven bedrijven gesteund én/of overgenomen. Het Roodboek van het VEV bewijst welke ontzaglijke bedragen, die zo broodnodig zijn voor onze industriële vernieuwing, verloren gingen of zullen moeten worden afgeschreven. Ook de Vlaamse deelregering doet mee aan deze miserabele politiek die tot niets goeds kan leiden en die protesten uitlokt, zelfs van degenen die verantwoordelijkheid dragen voor de gewestelijke investeringsmaatschappij in Vlaanderen, de heren van Outryve en Van Acker. Zij zeggen dat zij gewoon door de Vlaamse deelregering worden verplicht een politiek te voeren waarvan zij in geweten overtuigd zijn dat zij verkeerd is. Professor Van Broeckhoven heeft reeds ontslag genomen. Wat is nu de reactie van de Vlaamse deelregering?

Nu begint men deze ambtenaren te bedreigen. Ze moesten hun mond houden. Ze mogen hun mening niet zeggen. Ik heb vanmorgen in de krant gelezen dat zij ter verantwoording zullen worden geroepen omdat zij uiting hebben gegeven aan hun bezorgdheid voor de toekomst.

Wat thans nodig is, in plaats van al deze geldverkwistende *Fehl-investitionen*, al deze subsidies, halve maatregelen, overbruggingskredieten, leningen met staatswaarborg en interestoelagen zijn algemene maatregelen die alle bedrijven ten goede komen, waardoor het gehele bedrijfsleven op adem kan komen en zich herpakken en waardoor de normale selectie kan gebeuren en gezonde bedrijven zullen overleven,

maar ook ten minste zullen kunnen profiteren van de mogelijkheden die worden geboden.

Inderdaad, gelijke kansen voor iedereen en geen bevoordeling van slechte bedrijven, van hen die het slecht hebben gedaan en die thans met staatshulp de gezonde bedrijven concurrentie aandoen en meesleuren in hun val.

De middelen waarover wij beschikken zijn beperkt, worden verkeerd aangewend en gaan verloren zonder blijvend resultaat. Om al deze redenen pleiten wij voor een andere politiek dan die welke thans schoorvoetend en met horten en stoten wordt gevoerd.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, ik kom aan het einde van mijn uiteenzetting.

Er is nog een ander aspect aan de situatie waarin wij ons bevinden, waaraan men niet voorbij kan. Het is de tegenstelling van Vlaanderen en Wallonië op het vlak van de economische politiek.

Wij worden tegen heug en meug meegesleept in een politiek die ons door Wallonië opgedrongen wordt en die niet overeenstemt met de Vlaamse visie, met de opvattingen van de meerderheid in Vlaanderen.

Wij groeien uiteen. In Wallonië verwacht men alle heil van de verstaatsing van de economie. Het aantal ondernemingen in Wallonië die reeds geheel of ten dele staatsondernemingen geworden zijn, is aanzienlijk, veel aanzienlijker dan wij dachten. Volgens het Roodboek van het VEV komt één derde van de Waalse industrie in 1980 onder overheidscontrole. Het bedrag van de overheidsparticipaties in de Waalse industrie is enorm in vergelijking met de toestand in Vlaanderen, steeds volgens het Roodboek, 16 miljard in Wallonië, tegen 4 miljard in Vlaanderen. Het is duidelijk dat men in Vlaanderen terughoudend en wantrouwend staat tegenover de gevoerde politiek en er trouwens door benadeeld en gestraft wordt.

Men verwacht in Vlaanderen meer heil van de aanmoediging van het privé-initiatief, niet door een politiek van subsidies aan veroordeelde bedrijven, maar door het scheppen van een gunstiger klimaat voor alle levensvatbare bedrijven door algemene maatregelen.

Het voeren van de door Vlaanderen gewenste politiek blijkt onmogelijk in de Belgische context, en de gewestvorming gaat niet ver genoeg om een eigen politiek van enige omvang en inhoud mogelijk te maken. Zoals ik reeds heb gezegd, beantwoordt de politiek van de Vlaamse deelregering niet aan de Vlaamse visie.

De vraag is in hoever en hoelang wij zullen blijven betalen voor de in Wallonië gevoerde politiek en haar onafwendbare gevolgen. Zullen wij ons laten meesleuren in de afgrond? Mogen wij onze toekomst, de kansen tot overleven die voor ons in Vlaanderen nog overblijven, opofferen? Wij staan hier voor een gewetensvraag.

De economische en financiële gevolgen van de door Wallonië opgedrongen politiek treffen de Vlaamse gemeenschap. De gevolgen zijn niet te overzien. Ik durf zelfs de vraag te stellen of Wallonië er belang bij heeft Vlaanderen mee te sleuren, dan wanneer Vlaanderen in grote mate het stelsel van de sociale zekerheid in Wallonië moet financieren en rechthouden en of men bijgevolg niet moet kiezen.

Wanneer men in Wallonië een politiek voert die wij niet wensen voort te zetten, moet zulks gebeuren op eigen verantwoordelijkheid en met eigen middelen. Maar dat men ten minste aan het Vlaamse land de kans geeft te tonen waartoe de Vlamingen nog in staat zijn.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, tot besluit kan ik niet anders dan namens mijn partij, de Volksunie, de huidige regeringspolitiek veroordelen.

Voor ons kan er geen sprake van zijn in de gegeven omstandigheden een Rijksmiddelenbegroting goed te keuren die onuitvoerbaar is zonder rampspoedige gevolgen voor de toekomst van ons land en onze bevolking. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op de liberale banken.*)

De heer Vanderpoorten. — De Vlaamse socialisten blijken niet akkoord te gaan!

M. le Président. — Des réunions de groupe étant prévues, je vous propose de suspendre ici nos travaux. (*Assentiment.*)

Nous les reprendrons cet après-midi à 15 heures.

Wij zullen onze werkzaamheden deze namiddag te 15 uur voortzetten.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 12 h 20 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 12 u. 20 m.*)

498